

УДК 374.7.:343.431

С. В. Грищенко

**СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЩОДО ПРОФІЛАКТИЧНОЇ
РОБОТИ З ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ**

Розглянуто деякі проблеми протидії торгівлі людьми. Визначено стратегії профілактики щодо протидії торгівлі людьми в загальноосвітніх навчальних закладах, які засновані на роботі з уразливими групами дорослих і дітей. Проаналізовано інформаційно-роз'яснювальну ро-

боту серед учителів, соціальних педагогів, учнів щодо профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми. Розкрито рівні профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми в загальноосвітніх навчальних закладах України.

Ключові слова: протидія торгівлі людьми, профілактика, загальноосвітні навчальні заклади, інформаційно-роз'яснювальна робота.

Постановка проблеми. Торгівля людьми є найбільшим міжнародним бізнесом, у якому важливу роль відіграє організована злочинність. За даними ООН, зворот світової торгівлі людьми як товаром оцінюється приблизно в 12 млрд. доларів на рік, а одержувачами прибутку є транснаціональні організації торговців і сутенерів. У Європі налічується 140 тисяч рабів.

Проблема торгівлі людьми залишається актуальною і в Україні. Збільшується кількість випадків внутрішньої торгівлі людьми. Не зменшується обсяг комерційної сексуальної експлуатації дітей, а кількість подібних пропозицій через Інтернет навіть збільшується. Фахівці відзначають, що почастишали випадки вербування через родичів, які часто стають посередниками.

За даними МВС, у 2010 році у країні зареєстровано 337 злочинів, що пов'язані з торгівлею людьми, ухвалено 85 вироків саме за статтею 149 Кримінального кодексу. Щороку жертвами торгівлі людьми стають понад 30 тисяч громадян. Зростає кількість випадків, коли українці експлуатують своїх же співгромадян – це, у першу чергу, трудове і сексуальне рабство. Жителі малих міст і сіл найчастіше стають жертвами торгівлі людьми, оскільки в таких регіонах найгостріша проблема безробіття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні та зарубіжні науковці все більше приділяють увагу проблемам профілактики торгівлі людьми. Досліджують цей напрям: С. Беляєва, С. Ковальчук, К. Левченко, І. Литвин, Д. Маршавін, І. Мидловець, Е. Мручковська, Т. Тимошенко. Існує комплекс нормативно-правових актів щодо профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми.

Мета статті – проаналізувати соціальні аспекти освіти дорослих щодо профілактики торгівлі людьми в загальноосвітніх навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу. В Україні кожна десята жертва торгівлі – це дитина. І велика частина таких дітей експлуатується саме на території України. Проблема ще і в тому, що саме дітей важче реабілітувати і реінтегрувати, а наслідки експлуатації і знущання позначаються впродовж усього їхнього життя.

Для дотримання принципів успішної реалізації профілактичної роботи важливо знати, на яку категорію дітей спрямована профілактика, її тимчасові рамки; або її дія здійснюється на саму особу, або на її соціум. Ураховуючи ці чинники, можна визначити основні напрями роботи.

Залежно від спрямованості профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми на ту або іншу категорію населення можна визначити такі стратегії роботи в загальноосвітніх навчальних закладах: 1. Профілактика, що заснована на роботі з уразливими групами. 2. Профілактика, що заснована на роботі у школі, включення профілактичних занять в навчальні програми всіх шкіл. 3. Профілактика, в основі якої лежить робота з сім'єю. 4. Профілактика в організованих суспільних об'єднаннях молоді. Профілактика за допомогою засобів масової інформації. 5. Профілактика, що спрямована на вразливі групи в неорганізованих колективах, – на певних територіях, вулицях, з безпритульними, дітьми вулиці [5, с. 46].

Перед загальноосвітнім навчальним закладом постає питання: як здійснювати профілактичну роботу з протидії торгівлі людьми ефективно?

Зазначимо, що в загальноосвітньому навчальному закладі поширення інформації важливо для адміністрації, учителів, соціальних педагогів, учнів. Поза ним – для батьків, педагогічного співтовариства, суспільства в цілому.

Характеризуючи соціальні аспекти освіти дорослих щодо профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми в загальноосвітніх навчальних закладах України, маємо зазначити, що існують різні рівні її функціонування, а саме: індивідуальний рівень самооцінки вчителями та учнями якості власної підготовки, життєвої компетентності, досвіду опанування способів діяльності; локальний рівень оцінювання якості профілактичної роботи навчальним закладом, досягнення ним поставленої мети в оволодінні вимог відповідного рівня освіти, коригування стратегії його розвитку за соціальними, педагогічними, економічними показниками; муніципальний рівень оцінки місцевими органами управління суб'єктів освітньої діяльності і порівняння результатів діяльності наявної мережі навчальних закладів; регіональний рівень оцінки ефективності профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми, зокрема підлеглих органів управління; державний рівень акцентує і узагальнює оцінювання профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми [5, с. 47–48].

Важливим питанням із профілактики торгівлі людьми в освіті дорослих є знання процесів трудової міграції, як зовнішньої, так і внутрішньої. Розкриваючи зміст заходів щодо попередження нерегульованої зовнішньої трудової міграції та протидії торгівлі людьми маємо зазначити, що близько трьох мільйонів громадян щороку користуються послугами державної служби зайнятості України. Тому, Державна служба зайнятості має сприяти внутрішній зайнятості населення. Це є основною метою діяльності державної служби зайнятості [2, ст. 14, 18].

Важливим напрямом профілактичної роботи щодо протидії торгівлі людьми є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед учителів, соціальних педагогів, учнів. Відповідно до пп. 11, 14 та 15 Плану заходів Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року, державна служба зайнятості має проводити серед населення інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо ризиків нерегульованої міграції, засобів і методів, які використовуються торговцями людьми, та можливостей надання допомоги українцям реалізувати свої здібності у своїй країні [1]. Проте інформаційно-роз'яснювальна робота щодо попередження зовнішньої міграції та торгівлі людьми має проводитися й у загальноосвітніх навчальних закладах.

Складовими інформаційно-роз'яснювальної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах є: наповнення інформаційного простору закладу; проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо зовнішньої міграції всіма вчителями, соціальними педагогами, використання можливостей веб-порталів загальноосвітніх навчальних закладів; залучення засобів масової інформації всіх рівнів; розгляд теми безпеки торгівлі людьми та можливостей загальноосвітніх навчальних закладів під час проведення масових профорієнтаційних заходів – ярмарків вакансій, семінарів у школах; активна участь у спеціалізованих заходах; підтримання контактів із партнерськими організаціями, що спеціалізуються на попередженні нерегульованої міграції та наданні допомоги потерпілим від торгівлі людьми [4, с. 66–68].

Особлива роль у системі освіти щодо профілактики торгівлі людьми відводиться психологічній службі та соціальному педагогу, які функціонально орієнтовані на забезпечення умов сприяння психічному, соціальному і фізичному здоров'ю особистості, формуванню в кожній дитини готовності до самостійного дорослого життя в суспільстві.

Перш за все, необхідно познайомити дітей, педагогів і батьків з основами правового виховання, відповідальної поведінки. Важливу роль у цьому процесі відіграє Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна» і розуміння даної проблеми начальником відділу освіти міста чи області [6, с. 20].

Навчально-виховна робота проводиться при взаємодії психологічної служби загальноосвітнього навчального закладу з Міжнародним жіночим правозахисним центром

«Ла Страда-Україна». У першу чергу, здійснюється інформаційне забезпечення освітнього процесу і формування банку навчально-методичних матеріалів, які використовуються у процесі підвищення кваліфікації працівників психологічної служби, соціальних педагогів та вчителів.

Висновки. Відтак, зазначимо, що адміністрація, вчителі, практичні психологи, соціальні педагоги, учні загальноосвітніх навчальних закладів мають значно підвищити свою обізнаність із питань попередження торгівлі людьми. Учителі повинні навчитися зростанню рівня сформованості навичок безпечної поведінки і самостійного мислення учнів відносно ухвалення рішень у різних життєвих ситуаціях. Це найважливіше завдання, над вирішенням якого і працюватиме освіта дорослих щодо профілактичної роботи з протидії торгівлі людьми в загальноосвітніх навчальних закладах України надалі.

Список використаної літератури

1. Державна програма протидії торгівлі людьми на період до 2010 року Постанова Кабінету Міністрів України № 410 від 7 березня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>
2. Про зайнятість населення : Закон України № 5067-VI від 05 липня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>
3. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Маршавін Д. Ю. Діяльність державної служби зайнятості з попередження не врегульованої зовнішньої трудової міграції, протидії торгівлі людьми та ліквідації дитячої праці : навч. посібн. / Д. Ю. Маршавін, С. Я. Беляєва, Е. М. Мручковська. – К., 2007. – 312 с.
5. Мониторинг деятельности по противодействию торговле людьми / общ. ред. Е. Б. Левченко ; сост. И. С. Мидловец. – Харьков : Права людини, 2011. – 52 с.
6. Тимошенко Т. Системность работы по превентивному воспитанию в системе образования / Т. Тимошенко // Альманах передовых технологий профилактики торговли людьми : практика и перспективы / под общ. ред. Е. Левченко, Л. Ковальчук. – К. : ТОВ «Агенство «Україна», 2011. – 132 с.

Одержано редакцією 13.03.2013
Прийнято до публікації 21.03.2013

Аннотация. Грищенко С. В. Социальные аспекты образования взрослых относительно профилактической работы по противодействию торговле людьми в общеобразовательных учебных заведениях Украины. Рассмотрены некоторые проблемы противодействия торговле людьми. Определены стратегии профилактики относительно противодействия торговле людьми в общеобразовательных учебных заведениях, которые основаны на работе с уязвимыми группами взрослых и детей. Проанализирована информационно-разъяснительная работа среди учителей, социальных педагогов, учеников относительно профилактической работы по противодействию торговле людьми. Раскрыты уровни профилактической работы по противодействию торговле людьми в общеобразовательных учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: противодействие торговле людьми, профилактика, общеобразовательные учебные заведения, информационно-разъяснительная работа.

Summary. Grishchenko S. V. The Social aspects of education of adults in relation to prophylactic work from counteraction to trading in people in general educational establishments of Ukraine. Some problems of counteraction to trading in people are considered in the article. Certain strategies of prophylaxis in relation to counteraction to trading in people in general educational establishments, which are based on work with the vulnerable groups of adults and children. It is analyzed informatively informative work among teachers, social teachers, students in relation to prophylactic work from counteraction to trading in people. The levels of prophylactic work are exposed from counteraction to trading in people in general educational establishments of Ukraine.

Keywords: counteraction to trading in people, prophylaxis, general educational establishments, informatively work.